

Fakulteta za državne in evropske študije

POSEBNI UPRAVNI POSTOPKI
(odgovori na vprašanja)

Predavatelj: prof. dr. Tone Jerovšek
Pripravil: Nenad Tomić

INŠPEKCIJSKI POSTOPKI

1. Katere inšpekcije morajo upoštevati ZIN in za katere to ne velja?

(opredelite obseg veljavnosti zakona)

Inšpekcijski nadzor je nadzor nad izvajanjem oz. spoštovanjem zakonov in podzakonskih predpisov. To pomeni, da ga morajo upoštevati vse inšpekcije. Obstaja pa nekaj izjem po ZIN. Ta zakon se ne uporablja za upravno inšpekcijo, inšpekcijo za sistem javnih uslužbencev, proračunsko inšpekcijo, obrambno inšpekcijo in druge oblike notranjega upravnega nadzora nad poslovanjem državnih organov in organov lokalne skupnosti. Za te inšpekcije veljajo le nekateri člani ZIN.

ZIN velja za vsa področja inšpekcij torej velja ne glede na področje nadzora oz. določa skupna pravila raznovrstnih inšpekcij. Ta pravila veljajo za vse zunanje inšpekcije, delno tudi za oblike notranjega upravnega nadzora, nad poslovanjem državnih organov in organov lokalnih skupnosti. Smiselno se ZIN uporablja tudi po področnih zakonih za regulatorne agencije. Prenos nalog nadzora na te agencije je nadzor določenega trga zaradi specifičnosti, kompleksnosti ter kvalitete nalog, ki so v pristojnosti agencije.

2. Katera načela določa ZIN?

V inšpekcijskih nadzorih je treba primerno upoštevati vsa temeljna načela po ZUP: načelo zakonitosti, načelo varstva pravic strank in varstva javnih koristi, načelo materialne resnice, načelo zaslišanja strank, načelo proste presoje dokazov, načelo dolžnosti govoriti resnico in poštena uporaba pravic, načelo samostojnosti pri odločanju, načelo pravice pritožbe, načelo ekonomičnosti postopka. ZIN pa določa še štiri dodatna načela: načelo samostojnosti, načelo varstva javnega interesa in varstva zasebnih interesov, načelo javnosti in načelo sorazmernosti. Dve načeli od teh predstavljata samo delno dopolnitev ali nadgradnjo načela ZUP, to sta načelo samostojnosti ter načelo varstva javnega in zasebnega interesa. Načeli javnosti in sorazmernosti pa sta opredeljeni posebej v ZIN, čeprav njune elemente prav tako delno zasledimo že v ZUP.

3. Opredelite načelo varstva javnega interesa?

Inšpektorji opravljajo naloge inšpekcijskega nadzora z namenom varovanja javnega interesa ter interesov pravnih in fizičnih oseb. To načelo je nadgradnja načela varstva pravic strank in javne koristi po ZUP. S tem načelom je poudarjena dolžnost inšpektorja, da lahko poseže v položaj pravne ali fizične osebe le toliko, kolikor je nujno potrebno, da se zavaruje javni interes oz. javna korist. Tako je z zakonom ali podzakonskem predpisom javna korist označena kot korist, ki stoji nad koristjo posameznika.

Inšpektor deluje in ukrepa v javnem interesu po ZIN za zaščito štirih kategorij: življenje in zdravje ljudi, življenje in zdravje živali, naravno okolje ter premoženje. ZIN poudarja to načelo tudi zato, ker je inšpekcijski nadzor nasploh dejavnost, ki se že po definiciji izvaja v javnem interesu, kajti šteje se, da je spoštovanje veljavnih zakonov v interesu vseh.

4. Opredelite samostojnost v inšpekcijskih postopkih!

Inšpektorji so pri opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora v okviru svojih pooblastil samostojni. Inšpektor ima namreč določena pooblastila po ZIN, postopek vodi od začetka do zaključka z zakonskim pooblastilom za odločanje in le vodenje postopka. Samostojnost inšpektorja se ne izraža le na individualni ravni temveč tudi na organizacijski, saj je inšpektorju kot prvostopenjskemu organu zagotovljena in hkrati naložena samostojnost pri odločanju v razmerju do hierarhično višjega pritožbenega organa (ministrstva, v okviru

katerega deluje inšpektor). Ta samostojnost izhaja iz statusa inšpektorja ali drugega organa v sestavi ministrstva. Avtonomija inšpektorata v sestavi ministrstva ali inšpekcij v drugih organih v sestavi ministrstev se kaže tudi:

- v strokovni avtonomiji: organ v sestavi ministrstva ima svoj program dela. V inšpekcijskem nadzoru se izdajajo odločbe na prvi stopnji brez posegov ministrstva v konkretne postopke;
- v kadrovski avtonomiji: glavnega inšpektorja imenuje po predhodnem strokovnem izboru minister. Razen krivdnih razlogov in posebnih položajev neskladja z ministrom, ga ni mogoče odstaviti. Glavni inšpektor je tudi vodja kadrovskega poslovanja v inšpektoratu – je predstojnik inšpektorjem;
- v finančni avtonomiji: samostojnost proračuna inšpektorata, ki zagotavlja materialne vire za izvajanje inšpekcijskega nadzora politično nevtralnno.

5. Kako se izraža načelo sorazmernosti v inšpekcijskih postopkih?

Inšpektorji morajo opravljati svoje naloge tako, da pri izvrševanju svojih pooblastil posegajo v delovanje pravnih in fizičnih oseb le v obsegu, ki je nujen za zagotavljanje učinkovitega inšpekcijskega nadzora. Načelo sorazmernosti je posebna oblika načela varstva pravic strank po ZUP. Pravnim in fizičnim osebam lahko nalaga ukrepe, ki so nujno potrebni in to le v obsegu, ki je nujen za zagotavljanje učinkovitega inšpekcijskega nadzora. Pri izbiri ukrepov inšpektor ob upoštevanju teže kršitve izreče ukrep, ki je za zavezanca ugodnejši, če je s tem dosežen namen predpisa. To določilo določa stopnjevanje ukrepov od milejših k strožjim. ZIN je že po ukrepih strukturiran tako, da upošteva stopnjo ogrožanja pravno zavarovanih dobrin, ki jih je potrebno varovati v javnem interesu. Načelo sorazmernosti torej terja, da ukrep ni prekomeren, da je ukrep razumen in da ne presega smiselnih ciljev, ki jih določa zakon.

Pri določitvi roka za odpravo nepravilnosti mora inšpektor upoštevati težo kršitve, njene posledice za javni interes in okoliščine, od katerih je odvisno, v kolikšnem času lahko fizična ali pravna oseba, pri kateri inšpektor opravlja nadzor, ob dolžni skrbnosti odpravi nepravilnosti. Inšpektor mora oceniti, v kolikšnem času je možno nepravilnosti odpraviti z vidika konkretnega zavezanca glede na težo kršitve. V primeru, da gre za obliko hudega ogrožanja, lahko odredi ukrep s takojšnjim učinkom.

Če ravna inšpektor v nasprotju z načelom sorazmernosti in izreče ukrep izven razumnega cilja ter s svojim izrekom povzroča zavezancu škodo, lahko le ta zahteva odškodnino. ZIN določa, da Republika Slovenija odgovarja za škodo, ki je bila zavezancu ali drugi osebi povzročena s protipravnim dejanjem ali opustitvijo inšpektorja pri izvajanju nalog.

6. V katerih ukrepih se izraža načelo javnosti po ZIN?

Inšpektorji na podlagi in v mejah pooblastil predstojnika obveščajo javnost o svojih ugotovitvah ter ukrepih, če je to potrebno, da se zavarujejo pravice pravnih in fizičnih oseb, ter v primerih, kadar je to potrebno za zagotovitev spoštovanja pravnega reda oz. njihovih odločb.

Načelo javnosti nalaga inšpektorju oz. inšpekcijskemu organu seznanjanje oz. obveščanje o svojih ugotovitvah in ukrepih, da bi se s tem zavarovale pravice pravnih in fizičnih oseb oz. da bi se lahko take pravne in fizične osebe preventivno ravnale. Gre za izraz preventivnega in ne samo represivnega delovanja inšpekcij v smislu partnerske uprave. O ukrepih se obvešča javnost s sredstvi javnega obveščanja ali pa se določijo kategorije oseb, ki so posebej ogrožene ter se jih obvesti na poseben način.

7. Kateri organ je v inšpekcijskem postopku pristojen na prvi stopnji in kateri na drugi stopnji?

V zvezi z državnimi inšpekcijami na prvi stopnji odloča inšpektorat oz. drug inšpekcijski organ v sestavi ministrstva. Na drugi stopnji o pritožbah odloča ministrstvo, v sklopu katerega deluje prvostopenjski inšpekcijski organ.

Na področju regulatornih agencij, kjer se smiselno uporablja ZIN, odloča na prvi stopnji agencija, o pritožbah pa odloča resorno ministrstvo ali pa so odločbe agencije dokončne in se njihova zakonitost preverja v upravnem sporu.

Občinski inšpektorji, ki delujejo v okviru občinske uprave, odločajo na prvi stopnji, o pritožbah zoper njihove odločbe odloča župan.

8. Katere uradne osebe sodelujejo v inšpekcijskih postopkih?

Kot uradne osebe v inšpekcijskem postopku nastopata inšpektor ter glavni inšpektor. Glavnega inšpektorja kot predstojnika organa imenuje minister, ki gre predhodno skozi postopek izbora po strokovnih merilih na javnem natečaju. Glavni inšpektor ima vsa pooblastila običajnega inšpektorja, poleg tega pa deluje kot uradnik na položaju vodje inšpektorata. Kot inšpektor je imenovana oseba, ki izpolnjuje pogoje po ZIN. Inšpektor ima neposredno po ZIN in ZUP pooblastilo za odločanje v upravnem postopku, vključno z izdajo odločbe.

9. Kateri so pogoji za inšpektorja in kakšen je obseg njegovih pooblastil v postopku?

Kot inšpektor je lahko imenovana oseba, ki ima izpolnjene pogoje po ZIN(12. člen ZIN):

- predpisano izobrazbo v skladu z zakonom, ki ureja sistem javnih uslužbencev; univerzitetno oz. visokošolsko izobrazbo s specializacijo po pravilih zakona;
- ustrezne delavne izkušnje, določene s predpisi, ki urejajo notranjo organizacijo in sistemizacijo v organih državne uprave;
- strokovni izpit za inšpektorja.

Inšpektor se mora stalno usposablјati za opravljanje svojih nalog v skladu s programom, ki ga predpiše predstojnik. Inšpektor ima neposredno po ZIN in ZUP pooblastilo za odločanje v upravnem postopku, torej samostojno vodi postopek, vključno z izdajo odločbe. Poleg tega ima pod pogoji iz Zakona o prekrških tudi pooblastilo voditi hitri prekrškovni postopek in izdati nalog oz. prekrškovno odločbo.

10. Kakšen je status prijavitelja v inšpekcijskih zadevah?

V inšpekcijskem postopku prijavitelj nima položaja stranke, pač pa ga ima samo zavezanec, zoper katerega je inšpekcijski postopek uveden. ZIN izrecno določa, da položaja stranke nima prijavitelj, kajti kljub podani prijavi se postopek vedno prične po uradni dolžnosti. Inšpektor ni vezan na prijavo. Izjemoma se po sodni praksi v upravnem sporu, ki je ZIN v tem pogledu dopolnila, se prijavitelj šteje kot stranski udeleženec, če je s kršitvijo neposredno oškodovan. Inšpektor je dolžan varovati tajnost vira prijave. Inšpektor mora obravnavati tudi anonimne prijave. Če je očitno prijava lažna ali šikanozna, tedaj se prijavitelja kaznuje v prekrškovnem postopku z globo.

11. Kdo je stranka v inšpekcijskih postopkih in kdo ne?

V inšpekcijskem postopku ima položaj stranke samo zavezanec, zoper katerega je inšpekcijski postopek uveden. Zavezanec je fizična ali pravna oseba, katere ravnanje oz. poslovanje se nadzira, bodisi po programu dela ali na podlagi prijave, torej suma kršitve predpisov. Zavezanec imenujemo stranke, ker je zavezana spoštovati predpise, sicer postane njeno delovanje predmet nadzora. Zavezanec je tako v položaju pasivne stranke, zoper katero se

vodi postopek ne glede na njeno soglasje o uvedbi in teku postopka oz. v neposrednem nasprotju z njim.

ZIN izrecno določa, da položaja stranke nima prijavitelj, kajti kljub podani prijavi se postopek vedno začne po uradni dolžnosti. Izjemoma se po sodni praksi v upravnem sporu, ki je ZIN v tem pogledu dopolnila, prijavitelj šteje kot stranski udeleženec, če je s kršitvijo neposredno oškodovan.

12. Navedite inšpektorjeva pooblastila po ZIN!

Pri opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora ima inšpektor pri fizični ali pravni osebi, pri kateri opravlja inšpekcijski nadzor, pravico:

- pregledati prostore, objekte, postroje, naprave, delavna sredstva, napeljave, predmete, blago, snovi, poslovne knjige, pogodbe, listine in druge dokumente ter poslovanje in dokumentacijo državnih organov, gospodarskih družb, zavodov, drugih organizacij in skupnosti ter zasebnikov;
- vstopati na parcele in zemljišča fizičnih in pravnih oseb;
- pregledati poslovne knjige, pogodbe, listine in druge dokumente ter poslovanje in dokumentacijo, kadar se vodijo in hranijo na elektronskem mediju ter zahtevati izdelavo njihove pisne oblike, ki mora verodostojno potrjevati elektronsko obliko;
- zaslišati stranke in prič v upravnem postopku;
- pregledati listine, s katerimi lahko ugotovi istovetnost osebe;
- brezplačno pridobiti in uporabljati osebne in druge podatke iz uradnih evidenc in drugih zbirk podatkov, ki se nanašajo na zavezanca in ki so potrebni za izvedbo inšpekcijskega nadzora;
- brezplačno vzeti vzorce blaga in opraviti preiskave vzetih vzorcev;
- brezplačno vzeti vzorce materialov in opreme za potrebe preiskave;
- fotografirati ali posneti na drug nosilec vizualnih podatkov osebe, prostore, objekte, postroje, napeljave in druge predmete iz prve alinee;
- reproducirati listine, avdiovizualne zapise in druge dokumente;
- zaseči predmete, dokumente in vzorce v zavarovanje dokazov;
- opraviti druga dejanja, ki so v skladu z namenom inšpekcijskega nadzora.

Pravne in fizične osebe, zoper katerih se vodi inšpekcijski postopek, in ki razpolagajo z morebitnimi dokazi oz. drugimi podatki, potrebnimi za izvedbo inšpekcijskega nadzora, morajo na zahtevo inšpektorja posredovati dokaze in druge podatke oz. morajo omogočiti zaslišanje prič za pridobitev teh dokazov ali drugih podatkov najkasneje v treh dneh od prejema njegove zahteve. Pri opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora lahko inšpektor za največ 15 dni odvzame dokumentacijo, ki jo potrebuje za obravnavanje dejanskega stanja v obravnavani zadevi, če meni, da obstaja utemeljen sum kršitve zakonov ali drugih predpisov, in če s tem ne ovira dejavnosti fizične ali pravne osebe. O odvzemu dokumentacije izda inšpektor potrdilo. Dokumentacije državnih organov, ki je določena kot tajna, inšpektor ne sme odvzeti.

13. Kdaj in kako v inšpekcijskih postopkih sodeluje policija?

Inšpektor ima pravico brez predhodnega obvestila ter brez dovoljenja zavezanca oz. njegove odgovorne osebe, ne glede na delavni čas, vstopiti v prostore in objekte, na zemljišča in parcele ter k opremi in napravam. Če mora inšpektor pri opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora pregledati stanovanjske prostore zavezanca, si mora za pregled teh prostorov pridobiti odločbo pristojnega sodišča.

Če zavezanec brez upravičenih razlogov ne dovoli vstopa v prostore ali objekte, kjer se dejavnost opravlja, ima inšpektor pravico vstopiti v prostore mimo volje zavezanca ob pomoči

policije. Zavezanec mora inšpektorju omogočiti nemoteno opravljanje nalog inšpekcijskega nadzora. Če inšpektor pri opravljanju nalog naleti na fizični odpor ali pa tak odpor pričakuje, lahko zahteva pomoč policije. Tako mora policija nuditi inšpektorju pomoč skladno z določbami, ki ureja policijo.

14. Kdaj se v inšpekcijskih zadevah izda zapisnik?

Upravni postopek inšpekcijskega nadzora se zaključi na tri možne načine:

- ob ugotovitvi nepravilnosti z odločbo
- v nasprotnem primeru ali ob takojšnjih odpravljenih odstopanj od predpisanega s sklepom o zaustavitvi postopka
- ob opravljenem nadzoru, katerega izid je za zavezanca zgolj ugoden, tudi le z zapisnikom o nadzoru

Če je inšpektor pri izvajanju ugotovil kršitev zakona ali drugega predpisa, katerega izvajanje nadzoruje druga inšpekcija, mora ugotoviti dejansko stanje ter o svojih ugotovitvah sestaviti zapisnik, ki ga posreduje pristojni inšpekciji.

15. Katere so značilnosti oz. posebnosti inšpekcijskega zapisnika?

Inšpektor lahko opravi vsa ugotovitvena dejanja in izvaja dokazila tudi brez prisotnosti zavezanca oz. njegovega zastopnika, če je zavezanec pravna oseba ali samostojni podjetnik. Vendar mora po 17. členu ZIN inšpektor v tem primeru, če ne gre za nujne oz. neodložljive ukrepe, pred izdajo odločbe v inšpekcijskem postopku poslati zavezancu zapisnik in ga pozvati, da v določenem roku, ki ne sme biti krajši od 48 ur, da pisno ali ustno izjavo o ugotovljeni nepravilnosti. Zapisnik se vroči kateri koli pri zavezancu zaposleni osebi oz. se ga pusti v objektu. Po poteku roka inšpektor izda odločbo, ne da bi dodatno zaslišal stranko. Če so v zapisniku opozorila o pomanjkljivostih oz. nepravilnostih in jih zavezanec odpravi, mora o tem obvestiti inšpektorja.

16. Kako se obračunavajo stroški v inšpekcijskih postopkih?

Stroške inšpekcijskega postopka, ki so bili nujni za ugotovitev dejstev, ki dokazujejo, da je zavezanec kršil zakon ali drug predpis, trpi zavezanec. Velja načelo uspeha v postopku, kot izhaja že iz osnovnih pravil ZUP v postopkih po uradni dolžnosti, a je posebnost ZIN, da poudarja upravičenost obračuna le stroškov, ki so nujni. Če se inšpekcijski postopek ustavi v skladu s prvim odstavkom 28. člena ZIN, ker nepravilnosti niso bile ugotovljene ali so bile med postopkom odpravljene, trpi stroške inšpekcijskega nadzora organ. V tem primeru se torej šteje, da je zavezanec uspel. Organ trpi tudi stroške dejanj oz. opravil v inšpekcijskem postopku, ki se nanaša na tisti del nadzora, pri katerem niso bile ugotovljene nepravilnosti. To pomeni, da če se v postopku ugotovijo nepravilnosti in pomanjkljivosti samo glede dela nadzora, plača zavezanec samo za ta del nadzora, s čimer se izraža načelo sorazmernosti.

Če je bil inšpekcijski nadzor izveden na podlagi lažne prijave, trpi stroške postopka prijavitelj. Stroški se odmerijo oz. se ugotovi, da niso nastali, v izreku odločbe ali v sklepu o ustavitvi postopka oz. posebnem sklepu o stroških.

17. Kako lahko inšpektor preventivno ukrepa zoper zavezanca?

Inšpektor lahko v zvezi z odkritimi nepravilnostmi s ciljem preventivnega ukrepanja odredi ustno opozorilo, če oceni, da je opozorilo zadosten ukrep ali če lahko domneva, da bo zavezanec na podlagi opozorila odpravil pomanjkljivosti v določenem roku.

Inšpektor zavezancu določi rok za odpravo napak in pomanjkljivosti. Svoje ugotovitve, izrečeno opozorilo ter rok za odpravo pomanjkljivosti protokolira v zapisniku o nadzoru. Če nepravilnosti niso odpravljene v določenem roku, izreče inšpektor druge (strožje) ukrepe v skladu z zakonom.

Poleg tega inšpektor oz. inšpekcijski organ odgovarja na pisna vprašanja posameznikov ali institucij ter preko medijev obvešča javnost o ugotovljenih nepravilnostih in splošni nevarnosti.

18. Opredelite opozorilo kot preventivni inšpekcijski ukrep!

Inšpekcij s ciljem preventivnega ukrepanja:

- odgovarjajo na pisna vprašanja posameznikov, podjetij in institucij, ki se nanašajo na delovanje inšpekcije
- preko medijev obveščajo javnost o ugotovljenih nepravilnostih ter o posledicah kršitev zakonov in drugih predpisov
- na druge načine delujejo v smislu osveščanja javnosti

Če inšpektor pri opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora odkrije nepravilnosti in oceni, da je glede na pomen dejanja opozorilo zadosten ukrep, najprej le ustno opozori na nepravilnosti ter na njihove posledice in določi rok za njihovo odpravo. Svoje ugotovitve, izrečena opozorila ter rok za odpravo pomanjkljivosti navede v zapisniku.

19. Kdaj se inšpekcijski postopek zaključi s sklepom o ustavitvi postopka?

V primeru, da je v postopku inšpekcijskega nadzora ugotovljeno, da zavezanec ni storil kršitve zakona ali drugega predpisa, inšpektor vstavi postopek. Postopek se vstavi s sklepom ali v obliki zapisa o ustavitvi postopka na koncu zapisnika o inšpekcijskem pregledu, v primeru vzorčenja pa se to navede na spremni dopis, ko je zavezancu poslan izvid analize. V obrazložitvi sklepa oz. v zapisniku inšpektor navede obseg opravljenega nadzora in razlog za ustavitev postopka.

20. Opredelite redne ukrepe inšpektorjev v skladu z ZIN!

Če inšpektor pri opravljanju inšpekcijskega nadzora ugotovi, da je kršen zakon ali drug predpis oz. drug akt, katerega izvajanje nadzoruje, ima pravico in dolžnost, da odredi ukrepe za odpravo nepravilnosti in pomanjkljivosti v roku, ki ga sam določi. Inšpektor lahko izvede po 32. členu ZIN enega, dva ali več rednih ukrepov kumulativno. Inšpektor ima pravico in dolžnost odrediti vse ukrepe in opraviti vsa dejanja, za katere je pooblaščen z zakonom ali drugim predpisom.

21. V kakšnih oblikah inšpektor izvaja redne inšpekcijske ukrepe?

Če preventivni ukrep inšpektorja v obliki opozorila ne zagotovi vzpostavitve zakonitega stanja oz. odprave nepravilnosti, lahko inšpektor:

- v obliki upravne odločbe odredi ukrepe za odpravo pomanjkljivosti oz. napak ter kršitev predpisov, ki bodo v določenem roku, ki ga sam določi, omogočili zakonito stanje
- izvede postopek v skladu z zakonom o prekrških
- naznani kaznivo dejanje ali poda kazensko ovadbo
- predlaga pristojnemu organu druge ustrezne ukrepe, če zanje sam ni pristojen.

22. Kdaj in kako inšpektor vodi hitri prekrškovni postopek?

Inšpektor lahko izvede hitri prekrškovni postopek za storjen prekršek in v primeru ugotovitve dejanskega stanu prekrška ter prekrškovne odgovornosti izda plačilni nalog ali odločbo o prekršku. Npr., če je očitno prijava lažna ali šikanozna, tedaj se prijavitelja kaznuje v prekrškovnem postopku z globo.

23. Katere so posebnosti inšpekcijske ureditvene odločbe v razmerju do značilnosti odločbe po ZUP?

Ugotovitvena inšpekcijska odločba ima v razmerju do pravil po ZUP nekaj posebnosti:

- v izreku je obvezna sestavina določitev roka za odpravo pomanjkljivosti oz. kršitev
- prav tako se v izreku zavede klavzulo o nesuspendivnosti pritožbe, kajti za vse inšpekcijske upravne odločbe velja, da pritožba ne zadrži njihove izvršitve
- odločbo izda inšpektor samostojno v okviru zakonskega pooblastila za odločanje
- po preteku izpolnitvenega roka mora inšpektor po uradni dolžnosti uvesti in izpeljati izvršbo.

24. Kdaj inšpektor izvede posebne ukrepe in kateri so?

Če inšpektor ugotovi, da zavezanec v roku, ki ga je določil za odpravo nepravilnosti in pomanjkljivosti v zapisniku ali odločbi, kršitev ni odpravil, lahko z upravno odločbo:

- (začasno) prepove opravljanje dejavnosti za čas do odločitve pristojnega organa
- odvzame dokumentacijo oz. predmete, ki so bili podlaga kršitve oz. jih je zavezanec uporabil za kršitev ali pa so s kršitvami nastali

Če ukrep prepovedi opravljanja dejavnosti ni uspešen, ima inšpektor možnost odrediti:

- zapečatenje prostorov ali tehnologije, ki jo uporablja zavezanec
- distributerjem, ki zavezancu dobavljajo elektriko, vodo, plin oz. telekomunikacijske zveze, z odločbo naloži, da mu prekinejo dobavo oz. zveze
- podizvajalcem zavezanca lahko naloži, da prekinejo dela za zavezanca

Preden se ti ukrepi odredijo, mora biti v odločbi, s katero se prepove opravljanje dejavnosti, navedeno opozorilo, da bodo v primeru nespoštovanja prepovedi opravljanja dejavnosti izrečeni ti ukrepi.

Ne da bi inšpektor predhodno določil rok za odpravo pomanjkljivosti in nepravilnosti, lahko prepove opravljanje dejavnosti oz. odvzame predmete ali dokumentacijo, če bi bilo ogroženo življenje ali zdravje ljudi, živali ali naravno in življenjsko okolje oz. premoženje.

25. Kakšna je odškodninska odgovornost v okviru inšpekcijskega nadzora?

Če inšpektor povzroči zavezancu s svojim protipravnim dejanjem(ravnanjem) ali z opustitvijo materialno škodo, odgovarja za to škodo država. Protipravno ravnanje inšpektorja lahko predstavlja:

- če inšpektor ni ukrepal, čeprav bi bil moral, in je zato nastala škoda
- če je uporabil prekomerne ukrepe, ki niso v sorazmerju s cilji, ki jih zasleduje predpis
- če je uporabil neustrezne ukrepe

Država oz. pristojni organ lahko uveljavlja proti inšpektorju regresni zahtevek, če je inšpektor škodo povzročil naklepno ali iz hude malomarnosti.

UVELJAVLJANJE PRAVIC IZ OBVEZNIH SOCIALNIH ZAVAROVANJ

POKOJNINSKI IN INVALIDSKI POSTOPKI

1. Kdo odloča v pokojninskih in invalidskih zadevah?

Na podlagi akta za izvrševanje javnih pooblastil, odloča v pokojninskih in invalidskih zadevah Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ; v nadaljevanju Zavod). Pokojninske in invalidske postopke urejata ZPIZ-1 in podrejeno ZUP. ZPIZ je dvostopenjski organ:

- na prvi stopnji odloča, v pokojninskih zadevah, odloča območna enota Zavoda, kjer je bila oseba nazadnje zavarovana
- na drugi stopnji pa posebna enota na sedežu Zavoda
- na prvi stopnji, v invalidskih zadevah, odloča invalidska komisija prve stopnje
- na drugi stopnji pa odloča invalidska komisija druge stopnje

2. Katera so pravila o krajevni pristojnosti ZPIZ?

Krajevna pristojnost se določa po vpisu zavarovancev oz. drugih upravičencev v matično evidenco zavarovancev in uživalcev pravic, pri čemer o pravici odloča enota zavoda, na območju katere je oseba, ki uveljavlja pravico, nazadnje zavarovana. Zakon določa, da se zahteva za uvedbo postopka za uveljavljanje ali varstvo pravic poda s pisno vlogo ali ustno na zapisnik pri kateri koli enoti Zavoda. Če je za odločitev o zahtevku pristojna enota v drugem kraju, se vloga takoj odstopi krajevno pristojni enoti. Zakon je torej odpravil krajevno pristojnost, a le za sprejem vloge, ne za odločanje. Po ZUP bi namreč moral organ, če prejme vlogo, za katero ni pristojen, po pošti, le-to odstopiti pristojnemu organu, če pa je vložena neposredno pri nepristojnem organu, pa jo celo zavreči.

3. Kdaj je uveden pokojninski in kdaj invalidski postopek?

Postopek za uveljavljanje pravic iz pokojninskega zavarovanja se začne praviloma na zahtevo zavezanca, vdove ali vdovca ali družinskega člana oz. zakonitega zastopnika, če se uveljavlja pravica do vdovske ali družinske pokojnine. Postopek je uveden, ko Zavod prejme zahtevo za uveljavljanje pravice. Vloga se lahko vloži v pisni obliki ali ustno na zapisnik pri enoti Zavoda. Zahtevek se lahko vloži pri kateri koli enoti, če pa ta ni pristojna za odločanje, zahtevek odstopi pristojni enoti.

Postopek uveljavljanja pravic iz invalidskega zavarovanja se začne tudi na predlog zavarovančevega osebnega zdravnika ali imenovanega zdravnika. Tak predlog bo zdravnik vložil, kadar se v okviru uveljavljanja pravic iz OZZ ugotovi, da je oz. da bočasna nezmožnost za delo prerasla v trajno, ki terja določitev statusa invalida. Pri pravicah iz invalidskega zavarovanja pa je postopek uveden šele, ko pristojna enota prejme popolno vlogo, tj. polno delavno dokumentacijo zavarovanca in zdravstveno dokumentacijo o zavarovančevem zdravstvenem stanju in o njegovi delavni nezmožnosti. Ugotovitev o popolnosti vloge poda izvedenec Zavoda, pri čemer upošteva sklep Zavoda o vsebini predmetne dokumentacije. Če je vložena vloga nepopolna, Zavod po ZUP vložnika pozove k dopolnitvi, sicer se zahtevek zavreže.

4. Kdo ima lastnost stranke v pokojninskih i invalidskih postopkih?

Pravice iz pokojninskega zavarovanja lahko uveljavlja pri pristojni enoti oseba, ki je bila zavarovana pri Zavodu oz. če je bila zavarovana na podlagi mednarodnih sporazumov. Zakon torej status stranke priznava zavarovancem in jih tako tudi dosledno imenuje. Kot zavezanec pokojninskega in invalidskega zavarovanja zakon določa:

- zaposlene na območju Slovenije
- izvoljene ali imenovane državne ali občinske funkcionarje, če za funkcijo prejemajo plačo
- zaposlene pri slovenskem delodajalcu, ki so na delu v tujini, če niso zavarovani v tuji državi
- tujce, ki so zaposleni v Sloveniji pri mednarodnih organizacijah, razen če je z mednarodnim sporazumom določeno drugače
- državljane Republike Slovenije, zaposlene pri tujcih
- samo zaposlene in kmete, če niso v delavnem razmerju in opravljajo samostojno dejavnost kot edini poklic
- vrhunske športnike in šahiste
- brezposelne, če niso zavarovani po drugem temelju
- družinske pomočnike
- vajence in vojake nabornike na prostovoljnem služenju vojaškega roka, dijake in študente ter otroke z motnjami v razvoju pri praktičnem pouku

Pravice iz zavarovanja pridobi zavarovanec izključno na podlagi plačila prispevkov, razen če zakon sam ne določa drugače. Lastnost zavarovanca se ugotavlja na podlagi predpisov o matični evidenci zavarovancev.

5. Kdo lahko vloži zahtevek v pokojninskih in invalidskih zadevah?

Pravice lahko uveljavlja le zavarovanec sam, ker ga za osebne neodtujljive pravice. Splošne določbe o zastopstvu po ZUP torej praviloma ne pridejo v poštev, razen pravil o zakonitem zastopstvu, ko je zavarovanec oz. upravičenec mladoleten ali sicer brez opravilne sposobnosti. Pri tem zakon določa izjemo, saj se lahko postopek za uveljavljanje pravic iz invalidskega zavarovanja na predlog zavarovančevega osebnega zdravnika ali imenovanega zdravnika. Še več, če zdravnik poda predlog, zavarovanec ali njegov zakoniti zastopnik ne moreta predlagati umika predloga, čeprav je zdravnik v osnovi zahtevek vložil kot pooblaščenec zavarovanca. Po naravi stvari pravice uveljavlja druga oseba, ne zavarovanec, denimo pravico do vdovske ali družinske pokojnine uveljavljajo vdova/vdovec ali otroci umrlega zavarovanca.

6. Katere so posebnosti pravil v invalidskih postopkih glede umika zahteve?

Pri pravicah iz invalidskega zavarovanja je postopek uveden šele, ko pristojna enota Zavoda prejme popolno vlogo, tj. polno delavno dokumentacijo zavarovanca in zdravstveno dokumentacijo o zavarovančevem zdravstvenem stanju in o njegovi delavni zmožnosti oz. nezmožnosti. Če predlog za začetek postopka za uveljavitev pravic iz invalidskega zavarovanja poda zdravnik, ga zavezanec oz. zakoniti zastopnik ne more umakniti. Velja tudi obratno – ni mogoče ustaviti postopka če je predlog zdravnik podal in bi ga želel umakniti, pa se zavezanec z ustavitvijo ne strinja in zahteva, da se postopek nadaljuje.

7. Kdaj je v pokojninskih in invalidskih postopkih potrebno postaviti izvedenca?

Kadar je za ugotovitev pravic iz zavarovanja, ki jih uveljavljajo zavarovanci in njihovi družinski člani, potrebno izvedensko mnenje, dajejo izvedenska mnenja o invalidnosti, telesni okvari, potrebi po stalni pomoči in postrežbi ter o nezmožnosti za delo oz. nezmožnosti za delo vdove ali vdovca oz. drugih zavarovančevih družinskih članov, izvedenski organi zavoda.

Uveljavljanje pravic iz invalidskega zavarovanja vedno poteka v posebnem ugotovitvenem postopku, saj se dejansko stanje presoja po izvedencih. V posebnem ugotovitvenem postopku se lahko uporabi vsa dokazila po ZUP, a imajo izvedenci poseben položaj. Izvedenska mnenja

dajejo invalidske komisije, zdravniki posamezniki in druge strokovne organizacije. Katera od organizacij oz. kdo od posameznikov bo dal izvedensko mnenje v konkretnem postopku, določi Zavod. Izvedenska mnenja podajajo izvedenski organi Zavoda v njegovem imenu in na njegov račun.

Izvedenska mnenja se pripravijo v skladu s pravili ZUP. Pri tem izvedenec oz. izvedenska komisija ali organizacija najprej ugotavlja nastanek zavarovalnega primera v okviru obveznega zavarovanja, ki je podlaga za pridobitev pravice.

8. Katero temeljno načelo ZUP se predvsem v invalidskih postopkih močno omejuje in kako?

V postopku iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja stranke ne plačujejo stroškov in tudi ne taks za vloge in zahteve, za pritožbe, za izvedensko delo. Stroške za izvedenske organe plača Zavod. To načelo je drugačno kot pri ZUP, kjer aktivna stranka, ki uveljavlja pravico, nosi vse stroške postopka. V pokojninskih in invalidskih postopkih se odmerijo stroški v breme zavarovanca le, če bi jih povzročil namerno ali iz nagajivosti. Izjema od brezplačnosti postopkov je tudi izdaja ponovne odločbe v isti zadevi, tedaj zavezanec poravnava stroške izdaje nove odločbe.

9. Kdaj in kako se v pokojninskih zadevah izda začasno odločbo?

Če se v teku posebnega ugotovitvenega postopka ugotovi, da zavezancu pravica do pokojnine nesporno pripada, a o zadevi ni mogoče odločiti, ker ni na podlagi matične evidence zavarovancev mogoče določiti višine pokojnine ali je potrebno rešiti kakšno predhodno vprašanje, se izda začasna odločba. Gre za odločbo v obliki naloga za akontacijo, ki se izplačuje mesečno na podlagi dotlej znanih podatkov, vse do izdaje odločbe, s katero je določena višina pokojnine. Naloge za izplačilo akontacij izdajajo pooblaščen delavci Zavoda.

10. Katere so posebnosti pritožbe zoper pokojninsko oz. invalidsko odločbo v primerjavi z ZUP?

Zoper odločbo so dovoljena vsa pravna sredstva po ZUP, torej pritožba in pet izrednih pravnih sredstev. Če je izdana odločba za uveljavljanje pravic na podlagi invalidnosti, ima pravico do pritožbe tudi delodajalec. Čeprav je zakonski rok za odgovor na pritožbo po ZUP dva meseca, je povprečni čas reševanja pritožb na Zavodu dokaj daljši, kar je običajno posledica potrebe po dodatnem pridobivanju dokumentacije in dopolnjevanju ugotovitvenega postopka. Vsa pravna sredstva se uporabljajo v celoti po ZUP, razen dveh specialnih pravil, kot ju najdemo glede na ZUP določa ZPIZ-1:

- pritožba praviloma ne zadrži izvršitve odločbe
- odločba, izdana v obnovi postopka, učinkuje od prvega dne naslednjega meseca po dani zahtevi oz. po izdaji odločbe, če je bil postopek uveden po uradni dolžnosti

11. Kdaj in kako poteka revizija pokojninskih odločb in invalidskih mnenj?

Revizija ne pomeni presoje zakonitosti odločbe v smislu presoje pripada pravice oz. naložitve obveznosti, temveč predstavlja notranjo kontrolo pravilnosti izračuna pokojnine. Revizija se opravi po uradni dolžnosti za vse odločbe, s katerimi območna enota Zavoda kot prvo stopenjski organ prizna kako pravico. Revizijo opravi organ druge stopnje, pritožbeni organ. Če je zoper izdano prvo stopenjsko odločbo vložena pritožba, se o reviziji in pritožbi odloči hkrati z isto odločbo, saj odloča isti organ o isti stvari. Če je v revizijskem postopku odločba, ki je postala dokončna, ker zoper njo ni bila vložena pritožba, vročena stranki, ni pa opravljena revizija v treh mesecih od dneva, ko poteče rok za pritožbo, se šteje, da je revizija opravljena in da je odločba potrjena. V tem primeru torej molk organa v nasprotju s pravili ZUP pomeni domnevo pozitivne odločitve. V reviziji se lahko prvo stopenjska odločba potrdi,

spremeni, odpravi ali razveljavi. Zoper v reviziji izdano odločbo, s katero je spremenjena odločba prve stopnje, je zagotovljeno sodno varstvo.

Če se uveljavljajo pravice iz invalidskega zavarovanja, se v revizijo pošlje pozitivno mnenje invalidske komisije prve stopnje. Revizijo mnenja opravi invalidska komisija druge stopnje. V reviziji se lahko mnenje komisije prve stopnje potrdi, vrne v ponovno obravnavo ali pa se ga spremeni.

12. Opredelite sodno varstvo v pokojninskih in invalidskih stvareh!

Dokončni upravni akti o pravicah in obveznostih s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja niso predmet upravnega spora pred Upravnim sodiščem, kot velja za večino upravnih odločb. Spor pred sodiščem se na prvi stopnji izvrši v okviru Delavnega in socialnega sodišča. V postopku se podrejeno podrejeno uporabljajo določbe zakona, ki urejajo pravdni postopek. Postopek je zelo soroden upravnemu sporu. Procesna predpostavka za vložitev tožbe je predhodno izčrpanje pritožbe v upravnem postopku. Sodišče lahko izda začasne uredbe, lahko tudi vodi vzorčni postopek. Zoper sodbo Delavnega in socialnega sodišča v zadevah pokojninskega in invalidskega zavarovanja na prvi stopnji je dovoljena pritožba na Višje delavno in socialno sodišče, revizijo pa rešuje Vrhovno sodišče RS. Sodno varstvo lahko zavezanec uveljavi v roku 30 dni od vročitve odločbe, izdane na drugi stopnji. Sodno varstvo lahko uveljavi tudi delodajalec, če je z dokončno odločbo Zavoda odločeno o pravici zavarovanca na podlagi invalidnosti.

ZDRAVSTVENI POSTOPKI

1. Kdo je stranka v zdravstvenih postopkih ter kako dokazuje in rešuje svoj status?

Kot stranke v postopku obravnavamo zavarovane osebe, torej pravice lahko uveljavi oseba, ki ji je priznana lastnost zavarovane osebe. Lastnost zavarovane osebe ugotavlja Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije(v nadaljevanju: Zavod) na podlagi prijave v zavarovanje , ki jo vloži zavezanec za plačilo prispevkov, najpozneje v osmih dneh od začetka zavarovanja. Če zavarovanci nimajo poravnanih obveznosti plačevanja prispevkov, se praviloma njihove pravice do zdravstvenih storitev in denarnih dajatev iz naslova OZZ zadržijo. Pojem zavarovanih oseb vključuje zavarovance ter njihove družinske člane.

Če zavarovanci nimajo sredstev, plačuje prispevke za OZZ občina. Zavarovanci po različnih podlagah imajo pravico do različnih storitev glede na zavarovani primer.

2. Kdo izvede prijavo v zavarovanje in v kakšnem obsegu?

Prijavo v zavarovanje izvede zavezanec za plačilo prispevkov najpozneje v osmih dneh od začetka zavarovanja. Pojem zavarovanih oseb vključuje zavarovance in njihove družinske člane. Družinski člani zavarovancev uveljavljajo pravice po zavarovancih, če stalno bivajo v Sloveniji, niso sami zavarovanci, še niso dopolnili 15 oz. 18 let oz. se po tej starosti še redno šolajo in v skladu z drugimi pogoji po zakonu. Zakon deli družinske člane na ožje in širše. Glede na umestitev med ožje in širše družinske člane je odvisen obseg njihovih pravic. V določenih primerih je dodatni pogoj bivanje v skupnem gospodinjstvu.

3. Kakšen pomen ima kartica zdravstvenega zavarovanja?

Status zavarovane osebe se izkazuje s kartico zdravstvenega zavarovanja. Ta kartica ima značaj javne listine. Dostop do podatkov na kartici je zaščiten, saj ima kartica dvojen varovalni sistem profesionalne kartice. Za podatke, navedene na njej, četudi je možno branje le prek čitalnika čipa na kartici, velja, da so resnični, razen če se ne dokaže nasprotno. Izmed teh podatkov je ključnega pomena podatek o obstoju in trajanju zavarovanja glede na podlago za zavarovanje in tekoče plačilo prispevkov. Ta podatek namreč določa stvarno legitimacijo stranke v postopku.

4. Kakšen status ima v postopkih delodajalec?

Delodajalec ima status stranke v postopku, saj se lahko na izdano odločbo imenovanega zdravnika pritoži.

5. Opreделите pojem izvedenskih organov pri odločanju o pravicah iz OZZ!

V zdravstvenih postopkih poleg organov Zavoda odločajo tudi izvedenski organi v imenu in na račun Zavoda. Gre za zdravnike in zdravstvene komisije, ki so zaradi strokovne usposobljenosti v prvi vrsti izvedenci, vendar za razliko od običajne vloge izvedencev po ZUP ne podajo le mnenja, ampak neposredno odločijo, izdajo odločbo ali kakšen drug akt. Že izraz sam poudari hibridno naravo teh zdravnikov in komisij, saj so hkrati izvedenec in organ odločanja.

6. Kako se izbira osebnega zdravnika, opišite reševanje potencialnega spora?

Pri uveljavljanju pravic iz zdravstvenega zavarovanja ima zavarovana oseba pravico do proste izbire zdravnika in zdravstvenega zavoda. Izbrani osebni zdravnik je zdravnik, ki ga v sklopu javne mreže zdravstvenih storitev izbere zavarovana oseba. Izbiro osebnega zdravnika opravi zavarovana oseba s podpisom izjave o izbiri. Izjava o izbiri pri uveljavljanju pravic iz OZZ,

pred upravnim postopkom in v njem, predstavlja pooblastilo stranke, da zdravnik svojega pacienta/zavarovanca zastopa. Ponavadi si zavarovana oseba izbere zdravnika v kraju bivališča, lahko pa tudi izven njega, a v tem primeru ni upravičen do povračila potnih stroškov.

Če nastopi v zvezi z izbiro osebnega zdravnika spor, o zadevi vodi upravni postopek območna enota Zavoda(na drugi stopnji Direkcija) o čemer se izda upravna odločba.

7. Kdo je osebi zdravnik in o čem odloča?

Osebni zdravnik je zdravnik, ki ga v sklopu javne mreže zdravstvenih storitev izbere zavarovana oseba. Osebni zdravnik odloča o pravicah iz OZZ, vendar ne v obliki odločb. Ko odreja pravice, odločitve formulira v obliki vpisa v zdravstveni karton, kar se šteje analogno uradnim zaznamkom v spisu. Izdaja recepte, potrdila o začasnih zadržanostih z dela, napotnice, ipd. Ker nikakor ne vodi klasičnega upravnega postopka, niti smiselno ne deluje po ZUP. Ni zavezan opraviti strokovni izpit iz upravnega postopka.

8. Kakšen pomen ima izjava o izbiri osebnega zdravnika?

Izjava o izbiri osebnega zdravnika pri uveljavljanju pravic iz OZZ, pred upravnim postopkom in v njem, predstavlja pooblastilo stranke, da osebni zdravnik svojega pacienta/zavarovanca zastopa. Osebni zdravnik skrbi za zdravje zavarovane osebe in je pooblaščen, da jo napoti na zdravniško komisijo, k specialistu in v bolnišnico, predpiše na račun Zavoda zdravila na recept in vodi ter izbira zdravstveno dokumentacijo o zavarovani osebi. Izbrani osebni zdravnik je pooblaščen tudi za ugotavljanje nezmožnosti za delo in drugih razlogov za začasno zadržanost od dela do 30 dni. Zavarovana oseba si izbere osebnega zdravnika najmanj za dobo enega leta. To obdobje se lahko skrajša, če pride med zdravnikom in zavarovano osebo do nesoglasij in nezaupanja.

9. Kdo je imenovani zdravnik in katere pristojnosti ima?

Imenovani zdravnik odloča na prvi stopnji v obliki upravnih odločb. Poleg medicinske izobrazbe je zato pogoj zanj, da ima opravljen strokovni izpit iz upravnega postopka. Imenovanega zdravnika imenuje upravni odbor Zavoda. Z imenovanjem na delavno mesto imenovanega zdravnika zdravnik dobi pooblastilo za odločanje v upravnem postopku na prvi stopnji. Pristojnosti imenovanega zdravnika so:

- presoja upravičenost ugotovljene nezmožnosti za delo do 30 dni na podlagi katere je osebni zdravnik odredil bolniški dopust(na zahtevo zavarovanca ali delodajalca)
- ugotavlja začasno nezmožnost za delo nad 30 dni in v primeru ponovitve iste bolezni v kratkem časovnem obdobju do 10 dni oz. v primerih, ko se nadomestilo plače krije iz OZZ
- odloča o napotitvi na zdraviliško zdravljenje
- odloča o upravičenosti zdravljenja v tujini
- odloča o upravičenosti zamenjave MTP še pred iztekom njihove trajnostne dobe in o zahtevnejših MTP
- ima druge pristojnosti po Pravilih OZZ
- predlaga uvedbo postopka za uveljavljanje pravic iz invalidskega zavarovanja

10. Kdo sproži postopek pred imenovanim zdravnikom in katerih rokih se zahteva vloži, izda odločba in vloži pritožba?

Postopek pred imenovanim zdravnikom se začne:

- na zahtevo zavarovanca, osebnega zdravnika ali delodajalca

- lahko pa tudi po uradni dolžnosti, kadar se ugotavlja pogoje za začetek ali prenehanje OZZ, za zadržanje ali izgubo pravice do nadomestila plače, ipd.

Zahtevek imenovanemu zdravniku lahko vloži zavarovana oseba ali osebni zdravnik po splošnem pooblastilu zavarovanca. Kadar gre za presojo upravičenosti dodeljenega bolniškega staleža s strani osebnega zdravnika, lahko zahtevo vloži tudi delodajalec, ki pa jo mora vložiti tri dni potem, ko izve za odločitev osebnega zdravnika.

Postopek se vodi v skrajšani obliki, le na podlagi spisov, brez pregleda zavarovanca, ali pa po posebnem ugotovitvenem postopku. Imenovani zdravnik lahko zahteva mnenje izvedenca, ki ga določi Zavod. Po končanem postopku, imenovani zdravnik izda odločbo v primeru postopkovnih odločitev sklep. Odloča se po ZUP osebno vroči zavarovani osebi in v primeru legitimacije za pritožbo tudi delodajalcu.

Pritožba zoper odločbo imenovanega zdravnika ne zadrži njene izvršitve. Pritožbo lahko vložita zavarovana oseba ali delodajalec. Rok za pritožbo je le tri delavne dni od vročitve odločbe o odločbi pa mora drugostopenjski organ (zdravniška komisija) odločiti najkasneje v osmih dneh od prijema pritožbe. Ti roki so izrazito krajši kot po ZUP, ker tako terjaja narava upravne stvari.

11. Kakšna je sestava zdravstvene komisije in katere pristojnosti ima?

Zdravstvena komisija je tri članska. Sestavljajo jo dva zdravnika in diplomirani pravnik. Imenuje jo upravni odbor Zavoda, deluje pa v Ljubljani in Mariboru. Le komisija v Ljubljani obravnava pritožbe zoper odločbe o napotitvi na zdravljenje v tujino.

Zoper dokončne odločbe zdravstvene komisije lahko zavarovana oseba in delodajalec vložita tožbo na socialno sodišče v 30 dneh od vročitve odločbe druge stopnje. Po zaključenem socialnem sporu je možna ustavna pritožba in tožba na ESČP.

12. O katerih pravicah iz OZZ odloča območna enota in Direkcija ZZZS?

Območna enota ZZZS na prvi stopnji ter Direkcija na drugi stopnji imata naslednje pristojnosti:

- odločata o nadomestilu plače za čas zadržanosti z dela
- odločata o potnih stroških v zvezi z zdravljenjem
- odločata o pogrebnini in posmrtnini
- rešujeta spore glede izbire osebnega zdravnika
- odločata o sporih glede lastnosti zavarovane osebe
- drugo po pravilih OZZ

Postopki pred območno enoto in Direkcijo tečejo skorajda v celoti po pravilih ZUP. Na splošno gre pri OZZ v materialnih zadevah pretežno za postopke na zahtevo zavarovanih oseb, pri čemer so ti postopki praviloma skrajšani pri ugotavljanju relevantnih dejstev, ker se podatki na podlagi katerih se odloča, pridobijo iz uradnih evidenc ali pa stranka zahtevane podatke v celoti navede v vlogi.

13. Kdo odloča v postopku ugotavljanja nezmožnosti za delo?

Pristojnost osebnega zdravnika je, da odloča o začasni zadržanosti z dela zaradi nezmožnosti za delo in drugih razlogov do 30 dni. Pristojnost imenovanega zdravnika pa je, da presoja upravičenost ugotovljene nezmožnosti za delo do 30 dni ter da ugotavlja začasno nezmožnost za delo iz bolezenskih razlogov za čas nad 30 dni.

14. Kdo izdaja prvostopenjske odločbe v zdravstvenih postopkih?

Imenovani zdravnik odloča na prvi stopnji v obliki upravnih odločb. Tako mora imeti imenovani zdravnik poleg medicinske izobrazbe še opravljen strokovni izpit iz upravnih

postopkov. Po končanem postopku imenovani zdravnik izda odločbo oz. v primeru postopkovnih odločitev sklep. Odločba oz. sklep se po ZUP osebno vroči zavarovancu in v primeru legitimacije za pritožbo tudi delodajalcu.

15. Opredelite sodno varstvo zoper dokončne odločbe iz obveznih socialnih zavarovanj!

Dokončni upravni akti o pravicah in obveznostih na področju obveznih socialnih zavarovanj niso predmet upravnega spora pred Upravnim sodiščem kot to velja za večino upravnih odločb. Dokončni akti, odločbe izdane na drugi stopnji, se namreč izpodbijajo v posebnem postopku pred socialnim sodiščem, tj. v socialnem sporu. Socialni spori so spori o pravicah, obveznostih in pravnih koristih fizičnih, pravnih in drugih oseb, če so lahko nosilci pravic in obveznosti iz sistema socialne varnosti, in za te spore so v skladu z zakonom pristojna sodišča. Socialno sodišče odloča na prvi stopnji v okviru Delavnega in socialnega sodišča. Zoper sodbe v socialnih sporih na prvi stopnji je dovoljena pritožba na Višje delavno in socialno sodišče, revizijo pa rešuje Vrhovno sodišče RS. Po pravnomočnosti odločitve v socialnem sporu lahko prizadete osebe vložijo ustavno pritožbo na Ustavno sodišče RS oz. uveljavljajo pravico do odškodnine od države pred ESČP, če menijo, da je Zavod oz. sodišče s svojimi akti prizadel njihovo ustavno pravico ali svoboščino oz. pravice po EKČP.